


Міністерство освіти і науки України
Український католицький університет
Факультет суспільних наук

Кафедра соціології

Бакалаврська робота на тему:

**«Потенціал «Світоглядного ядра» Українського католицького
університету як навчально-виховної системи»**



Виконала студентка 4 курсу
бакалаврату за спеціальністю
«Соціологія», групи – ССО-19Б
Колмик Дарина Юріївна

Науковий керівник:
професор кафедри соціології
канд. соціол. наук, доцент
Сусак В.І.

Львів 2023

Зміст

<i>Вступ</i>	3
<i>Розділ 1. Навчально-виховна функція католицького університету</i>	8
1.1. Університет як середовище виховання: pro et contra. Католицький університет як заклад вищої освіти та середовище для виховання та формування професіоналів.....	8
1.2. Загальні характеристики програми «Світоглядне ядро» Українського-католицького університету як навчально-виховної системи.....	12
1.3. Концептуалізація дослідження програми «Світоглядне ядро» УКУ як навчально-виховної системи з точки зору його студентів	18
<i>Висновки до Розділу 1</i>	20
<i>Розділ 2. Методологічна основа дослідження програми «Світоглядне ядро» УКУ як навчально-виховної системи з точки зору його студентів</i>	22
2.1. Операціональна схема дослідження.....	22
2.2. Методи збору інформації та методи аналізу даних.....	24
<i>Висновки до Розділу 2</i>	27
<i>Розділ 3. «Світоглядне ядро» УКУ як навчально-виховна система у сприйнятті його студентами</i>	29
3.1. Артикуляція цілей СЯ студентами як суб'єктами навчального процесу.....	29
3.2. Репрезентація СЯ УКУ. Визначення рівня відповідності цілей СЯ УКУ очікуванням студентів.....	31
<i>Висновки до Розділу 3</i>	38
<i>Висновки</i>	40
<i>Список джерел і використаної літератури</i>	44

Вступ

Актуальність теми

Вища освіта - це джерело можливостей, потенціалу для розвитку та вдосконалення. Це майданчик для пошуку однодумців та можливість оволодіти інструментами для поглиблення власних наукових зацікавлень. Дослідження Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України щодо прогнозу рівня освіти населення України до 2050 року показало, що тенденція здобуття неповної вищої освіти (ступінь бакалавра) залишатиметься стабільною та не зазнає суттєвих змін. За прогнозами на 2050 рік в Україні очікується приблизно 800 тисяч осіб із базовою вищою та незакінченою вищою освітою. Це може свідчити про те, що попит та інтерес до можливості мати вищу освіту зберігатиметься та буде таким же високим, як зараз.

Однак, зазначене дослідження не враховувало таких обставин, як пандемія, карантин та війна. Та як прогнози створювались в далекому 2007 році, напружені стосунки північної країни-агресора і України на той час не були такими явними. Це політичне та історичне тло є безумовно важливими в контексті переоцінки вищої освіти та зміни її основних цілей та задач. Особливо в контексті навчально-виховної системи університетів, яка закриває потребу в плеканні професіоналів та свідомих громадян. Освіта в Україні має стати майданчиком для кристалізування цінностей, простором для зросту та поширення правди про Україну, можливістю бути свідомими громадянами з міцними принципами та широким світоглядом.

Розвивати світогляд студентів в університетах є загальним нагальним завданням в українській академії. Адже вища освіта не обмежується лише навчальним процесом, бо також спрямована на формування особистісних якостей студентів і підготовку їх до життя в суспільстві. Особливо важливо врахувати категоричну трансформацію теперішнього та майбутнього суспільства, тож в

цьому контексті вища освіта має мати дуже гнучкий, адаптивний і водночас твердий стержень цілей та принципів.

Світоглядне виховання студентів в рамках навчально-виховної системи має кілька переваг. По-перше, університети можуть стати місцем, де формуються основні цінності, такі як етика, взаємодія з іншими, культурна толерантність, розуміння соціальної відповідальності тощо. Формується набір м'яких навичок. Це сприяє розвитку студентів як громадян, здатних активно взаємодіяти з оточуючим світом.

По-друге, університети мають потужний вплив на суспільне життя загалом. Інституційне оточення, яке підтримує та відстоює певні цінності, може суттєво впливати на молоде покоління, яке у свою чергу ставатиме потужними амбасадорами нової риторики нової України.

Окрім цінностей вища школа має бути відкрита до формування у студентів м'яких навичок, толерантного ставлення до інших культур, допомогти стати молодій особі цілісною, показати, де на мапі світу знаходиться саме вона і що вона може робити, аби покращити цей світ. Університетське *виховання* більшою мірою про те, аби адаптувати студента до викликів глобального світу, аби він міг адаптивно, гнучко і якісно на них реагувати.

Тож, елемент виховання в студентів м'яких навичок, цінностей, світоглядних параметрів в загальній канві навчально-виховної системи є вкрай важливим з точки зору і моралі, і освіти та навіть загальнодержавної безпеки.

Кожен заклад вищої освіти залишає за собою право обирати власні методики та інструменти для виконання навчальної та виховної функцій. ВНЗ визначають власні підходи до напрацювання у студентів цінностей, м'яких навичок і т.д. Український контекст вищої освіти не є виключенням. Український католицький університет, приватний університет, що

знаходиться у Львові, є добрим прикладом комплексного підходу до навчання та формації студентів. З роки тому в стінах цього закладу було відновлено програму «Світоглядного ядра», яка має на меті розвиток як професійних, так світоглядних навичок студентів. Через академічні курси світоглядного керунку студенти вчаться будувати стосунок із людьми, світом та Богом. Тріадний підхід та широке поле курсів дозволяють через вільний вибір студентів самим вчитися формувати свій виховний стержень.

В цьому дослідженні акцент зроблено на моніторингу програми «Світоглядного ядра» УКУ, а саме на тестуванні цілей програми, закладених розробниками, та цілями студентів університету, які пройшли всі курси цієї програми. Важливо проаналізувати чи програма відповідає очікуванням, сучасним запитам студентів та чи закриває їхні актуальні виклики.

Мета дослідження

Дослідити потенціал програми «Світоглядного ядра» в Українському католицькому університеті як навчально-виховної системи.

Завдання дослідження

1. Висвітлити університет як середовище виховання в порівняльній перспективі.
2. Представити характеристики католицького університету як закладу вищої освіти.
3. Сформулювати загальні характеристики програми «Світоглядного ядра».
4. Розробити концепцію та методологію авторського дослідження на тему: «Світоглядне ядро» УКУ як навчально-виховна система у сприйнятті його студентами».
5. Здійснити збір емпіричного матеріалу для авторського дослідження.

- б. Сформулювати висновки за результатами авторського дослідження та розробити рекомендації УКУ для оптимізації програми «Світоглядного ядра».

Об'єкт дослідження

За критерієм загальної проблеми: програма «Світоглядного ядра» як навчально-виховна система.

За критерієм носія проблеми: студенти УКУ 3-4 курсів.

Предмет дослідження

Оцінювання потенціалу програми «Світоглядного ядра» Українського католицького університету як навчально-виховної системи з точки зору його студентів.

Теоретико-методологічні засади дослідження

Основною теоретичною рамкою дослідження є теорія соціальної взаємодії Дж. С. Коулмена.

Контекст теорії дає можливість змодельовати взаємодію студентів та адміністрації університету. У розмаїтті підходів, особливу увагу надано вертикальному типу взаємодії – що проявляється в домінуванні університету над студентом, який надає йому академічні послуги.

Горизонтальний тип соціальної взаємодії університету та студентів полягає в їхній рівноправній співучасті у створенні програми «Світоглядне ядро», обміну фідбеком.

Теорія Дж. С. Коулмена допомагає досягнути розуміння взаємодії студентів та УКУ і оцінити потенціал програми «Світоглядне ядро», як майданчика для реалізації цієї теорії.

Гіпотези:

1. Передбачаємо, що програма «Світоглядне ядро» УКУ в цілому відповідає цілям у ціннісному зростанні, плеканні суспільної відповідальності, особистісному формуванню та опануванні мови сучасності у студентів УКУ;
2. Передбачаємо, що є пропозиції студентів УКУ, які не охоплені цілями програми «Світоглядне ядро» УКУ;
3. Передбачаємо, що програма «Світоглядне ядро» УКУ, є адаптованою до потреб студентів в умовах війни.

Емпірична база дослідження:

Фонограма ФГД, яка була проведена зі студентами УКУ 3-4 курсів з факультетів: наук про здоров'я (представниця програми «Психологія»), суспільних наук (представник програми «Соціологія» та представник програми «Право»), прикладних наук (представник програми «Комп'ютерні науки» та представниця програми «ІТ та бізнес-аналітика»), філософсько-богословського (представниця програми програма «Богослов'я»), гуманітарного (представниця програми «Історія» та представниця програми «Культурологія»); студенти, що пройшли три рівні програми «Світоглядного ядра».

Структура роботи:

Робота складається з: вступу, (5 сторінок) трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та наукової літератури, який налічує 27 позицій, та (2) додатків. Основний текст складає 43 сторінки.

Розділ 1. Навчально-виховна функція католицького університету

1.1. Університет як середовище виховання: pro et contra. Католицький університет як заклад вищої освіти та середовище для виховання та формування професіоналів

“До початку XIX сторіччя сформувалися три основні моделі університету: англійська, німецька та французька.

Британська модель (Оксфорд, Кембридж) – це значною мірою середньовічний цеховий університет, на який певний вплив справляла англіканська церква. Провідний ідеолог цього підходу Дж. Ньюмен вважав, що університет є місцем викладання універсального знання і його головна мета полягає в поширенні та просуванні цього знання. Наука, мистецтво, професійна майстерність чи видобуток нових знань є безпосередніми цілями університетів. Значну увагу британські університети приділяли вихованню почуття краси Давнього світу, смаку до свободи та точності висловлювань, а також фізичному здоров'ю студентів” [18;с.208]. Французький підхід передбачав повне підкорення та залежність університету від уряду, а також відокремлення науки від освіти. Французький університет покликаний був до надання чітких, шаблонних освітніх послуг, які формували би кваліфікованих спеціалістів, що слугували би новими коліщатками системи. Важливою ознакою для цього підходу й було повне виведення науки з університетів. Досліди та наукові відкриття були повністю передані під керування академією наук. Схожу модель управління освітою та наукою перейняла у свій час Російська імперія. Через це в пострадянських країнах можна спостерігати подібний до французького підхід в освіті.

Німецька класична модель університету передбачала єдність науки та освіти в університеті і базувалася на загальній академічній свободі. “Наука розумілася не як набір відомих істин, а як процес отримання нових знань. Передбачалося, що вільні від формально закріплених цілей наукові дослідження будуть

призводити до результатів, що надаватимуть державі можливість досягати власних цілей” [21; с.35]. Ця модель до сьогодні зберігає свою актуальність та релевантність для сучасних освітніх закладів.

Кардинально різним є вектор орієнтації цих моделей у формуванні закладу вищої освіти. Британська концепція базується на виховних, культурних практиках, французька на професійному орієнтуванні, а німецька на свободі наукових досліджень. Однак, з середини ХХ століття почалося суттєве зміщення цих підвалин і почав відбуватися перехід до посткласичної моделі університету, яка базувалася, в більшій мірі, на професійному зростанні студентів. Ортега-і-Гассет зазначав, що студенти того покоління були справжніми «варварами своєї епохи», бо зростали без ціннісних стовпів виховання, а також без належної системи уявлень про будову міжлюдських стосунків і взаємодію у світоустрої. Філософ закликав до того, аби однією із пріоритетних цілей університету якраз стала можливість формувати систему цінностей та світоглядних уявлень. Його риторика скеровувалася на те, аби показати, що не тільки професійне зростання майбутнього покоління є релевантним для країни [20; с.104].

В той час як в Європі освітні концепції починали свою деформацію і зміну гуманістичних та ціннісних напрямків, в СРСР освітня модель увібрала всі напрямки, які тільки можна, і доволі ефективно впроваджувала в життя. Дієвість подібного симбіозу можна вбачати в тому, що освіта і наука на теренах Радянського Союзу були сепаровані, і перенесені в різні установи. Також застосовувалася ідеологічно-пропагандистська робота, яка проявлялася в заохочувальному залученні до комсомольського руху, наприклад. Влада Союзу змогла настільки міцно прилаштувати освіту і науку до себе, що про нові ціннісні орієнтири або ж свободу досліду ніхто і говорити не міг. Однак, навіть поруч і з таким тотальним контролем була ефективність системи і повна, майже загальнонаціональна *увімкненість* в процес поглинання ідеології партії. Така концепція об'єднувала всі три попередні, а також надавала власної

особливості у вигляді ідеологічно-тотального підпорядкування інституцій. Якщо висловлюватися сучасним сленгом, то молоді люди всеосяжно *маринувалися* під час здобуття вищої освіти, набували єдино правильних і важливих для влади принципів, а на виході з університету вже ставали шаблонно зручними громадянами, які працювали і жили лише заради держави.

Спираючись на таку розгалужену і широку історію освітніх феноменів, не дивно, що в сучасності вирує велика кількість дискусій щодо розвитку освітніх методик та практик. Кожне покоління потребує унікального і специфічного вирішення викликів. Питання місії і призначення університету біло і залишається одним із актуальних для обговорення. Адже розуміння місійного вектору університету допомагає йому у формуванні майбутнього потенціалу країни. Тож, чи повинен університет виховувати? Водночас очевидне і доволі суперечливе питання. Попередній огляд освітніх концептів продемонстрував історичну та ситуативну перспективу цього питання. Сучасність же вимагає грамотного симбіозу цих підходів та раціонального уможливлення їх застосування. За рейтингом 2016 року, що був складений порталом Times Higher Education, перші 10 найкращих університетів включають в себе 8 установ, що знаходяться в Британії і по одному з Німеччини та Швейцарії [8]. Бачимо, що першочергова модель освітньої формації, що була притаманна Британським університетам, має свої плоди. Нагадаємо, що англійська модель базувалася не тільки на професійній орієнтації студентів, а й акцентувала на пріоритетному вихованні студентів через обов'язковий культурний та ціннісний розвиток. Наприклад, Оксфордський університет, що очолює десятку, існує з XII століття. Можна припустити, що якраз ґрунтування на виховних аспектах роботи з молоддю дає можливість університетові бути одним із найкращих у царині освіти і науки [26].

Сучасною популярністю у сфері вищої освіти стали користуватися католицькі університети. Переважно їх обирають якраз через гармонійне поєднання професійної складової та виховної.

Католицький університет є закладом вищої освіти, що має на меті через професійний розвиток молоді плекати культуру людяності, гідності та честі. Подібна інституція є автономною, але підпорядковується Католицькій церкві. Специфіка подібних закладів полягає в тому, що університети мають церковні атрибути (ікони, каплиці, храми) на території своїх кампусів, плекають християнське виховання студентів, але поруч із тим вони абсолютно інтегровані в секулярну сучасність, толерантно ставляться до людей з іншими релігійними поглядами та пропонують широкий профіль спеціальностей.

Виховання - це частина соціалізації особистості. Воно здійснюється через освіту. У міру дорослішання людини роль сім'ї, як фактора соціалізації, зменшується, а роль різних інститутів - збільшується. Таким чином, університет стає однією з найголовніших ланок для соціалізації індивіда в середовищі дорослого світу. У студентському середовищі «засвоюються соціальний досвід, цінності, норми, характерні для даного середовища. Саме університетське навчання є потужним фактором соціалізації особистості студента в суспільстві. І цей процес в значній мірі залежить від того виховного середовища, в яке після школи потрапить молода людина» [17; с.35]

У 2016 році ватиканський держсекретар кардинал П'єтро Паролін направив від імені Папи Франциска спеціальне послання президенту Науково-дослідницького інституту імені Джузеппе Тоніоло кардиналу Анджело Сколе. Інститут Тоніоло є фондом-засновником Католицького університету Святого Серця, що знаходиться в місті Мілан, Італія. «Сучасний світ стикається зі зростаючими проблемами, які вимагають зрілих і компетентних особистостей, здатних до щедрої самовіддачі в нових національних і міжнародних контекстах». Для виконання цієї відповідальної місії «спочатку потрібно підготувати серця: лише ґрунтуючись на цінностях істини, добра, справедливості і миру, можна протистояти сильним віянням матеріалізму і наукового позитивізму, які в наші дні виглядають домінуючими координатами для культури і суспільства» [6]. Таким чином представники Католицької

церкви наголошують на релевантності та пріоритетності виховання студентів. І це має свій сенс в тому, що питання світових масштабів дійсно варто розглядати не лише зі сторони раціональності та матеріальності, а й зі сторін альтруїзму, перспективи та доброго наміру.

Вектор формування виховної функції може утворюватися під впливом багатьох різних факторів. Наприклад, національна релігія країни, в якій знаходиться університет, може надавати свого специфічного впливу. Наприклад, мережа католицьких університетів FUCE позиціонує себе такою, що закриває потреби студентів як у професійному зростанні, так і у виховному.

1.2. Загальні характеристики програми «Світоглядне ядро» Українського-католицького університету як навчально-виховної системи.

Український католицький університет є приватним науковим та навчальним закладом вищої освіти та розташований у Львові. УКУ є частиною мережі католицьких університетів, спільною характеристикою яких є професійних розвиток молоді в межах плекання культури толерантності, гідності та християнської моралі. Університет успадкував і продовжує наукову діяльність Греко-Католицької Богословської Академії, створеної у 1928-1929 роках у Львові митрополитом Андреем Шептицьким. Яку очолив її перший ректор о. Йосиф Сліпий [27].

Місія закладу звучить так: «Український католицький університет є відкритою академічною спільнотою, яка живе східнохристиянською традицією і виховує провідників суспільства, професіоналів, для служіння в Україні та за її межами – в ім'я слави Божої, спільного блага й людської гідності» [27].

Заклад налічує 6 факультетів, 9 бакалаврських програм, магістерські програми, наукові інститути та інші академічні пропозиції. Серед широкого спектру навчальних можливостей, університет оновив програму Core

Curriculum, яка слугує новим майданчиком для реалізації навчально-виховних практики серед студентства.

Core Curriculum, або, іншими словами, світоглядне ядро, сьогодні запроваджено у багатьох прогресивних університетах. Це те, на чому одночасно стоїть і ідентичність університету, і його спроможність готувати затребуваних на ринку праці фахівців, це майданчик для реалізації міждисциплінарного підходу. Такі програми великою мірою поширені переважно в країнах Америки та Європи. Через широкий вибір курсів, які обираються студентом в довільному порядку, університет формує «м'які навички» та компетенції студента, що актуальні в даному часі, допомагає сформувати ціннісний стержень, підготувати до адаптивного підходу роботи в часі глобальних викликів [22].

«Світоглядне ядро» реалізується наступним чином: студенти усіх програм університету упродовж перших двох років бакалаврату проходять спільний набір дисциплін, котрі формують компетенції, м'які навички та світогляд [22].

Вперш Core Curriculum в УКУ запровадили 13 років тому. За цей час університет суттєво розрісся в масштабах кампусу та людей, змінилися виклики, очікування та запити до освіти, тому природньо, що і світоглядне ядро теж потребувало розвитку. Над оновленою пропозицією, за якою студенти вчать п'ятий рік поспіль, працювала команда фахівців університету, в яку входили проректори, керівники програм, викладачі з усіх факультетів [22]. Мета – щоб студенти різних програм по закінченню навчання, мали сформований набір компетенцій, світоглядний, ціннісний фундамент, який відповідатиме профілю випускника УКУ (узагальнена концепція бачення університету свої випускників) та допомагатимуть творити нове обличчя України.

Керівниця Академічного відділу УКУ Ольга Матійчук, яка певний час менеджувала проект, стверджує, що «Оновлена програма «Світоглядне ядро»

стала реакцією на несистемні події, які організовувались в межах кожної програми. Кожна академічна програма проводила свої міні-курси з м'яких навичок, говорила про цінності та гнучкість. Тож, було прийнято рішення зробити універсальну і обов'язкову для кожного програму, яка допомагала б сформувати цілісність студента» [2].

Світоглядне ядро базується на трьох ідейних просторах:

- перший – компетенції, характер, зобов'язання;
- другий – свідчити, служити, спілкуватися;
- третій – на славу Божу, для спільного блага, задля гідності людини (що є місією УКУ) [3].

Передусім програма підводить студента до отримання досвіду через застосування навичок та компетенцій, отриманих на курсах. Адже, наявність досвіду утворює запит на його осмислення та концептуалізацію, тому більшість курсів включають практичний компонент застосування матеріалів вже з перших занять.

Цілі для всієї програми Світоглядного ядра є наступними:

1. Світоглядне та ціннісне позиціонування;
2. Плекання зрілості та суспільної відповідальності;
3. Формування «характеру» (особистості);
4. Опанування мови сучасного світу [3].

Відповідно до осі цілей програма сформувала три ідейні напрямки, які всебічно створюють цілісний світ студента університету. Світоглядне ядро утворюється навколо тріади «Бог- людина – світ», де центральною є молода особа, яка здобуває знання (студент). Тому методологічно кожен з напрямків

програм передбачає вивчення та доповнення стосунку людини з Богом, зі світом та з самим собою.

Перша складова – «Бог і Я» – має на меті познайомити студента із основними засадами християнського віровчення, пояснити історію формування та важливість тих чи інших моральних чеснот, сприяти зустрічі з Богом. Але також, покликана показати і інший бік релігії – як інструмента впливу, як гравця на геополітичній арені і тд [3].

Друга складова – «Люди і Я» - вчить студента будувати стосунки із собою, а через і них і зі світом. Наголошує на важливості міжособистісних стосунків, пояснює роль сім'ї та подружжя, вчить емпатії та синергії. «Пояснює, що означає прожити «добре життя» та «навіщо» і «як» цього досягнути. Саме до цієї складової також інтегровані компетенції, які відповідно до профілю випускника УКУ є критично важливими незалежно від програми: комунікативні навички, критичне та аналітичне мислення, навички роботи в команді» [3].

Третя складова – «Світ і Я», «повинна розкрити студентові важливість відповідального ставлення до світу, глобальних процесів та викликів, з якими його покоління буде мати справу, а також познайомити студента із християнським розумінням суспільного розвитку та прогресу і важливістю цілісного плекання особистості» [3].

Навчальними цілями напрямку «Бог і Я» є:

1. Ознайомитися із місцем християнства на сучасній світоглядній карті;
2. Зануритися у християнський погляд на людину і світ;
3. Виявити і обговорити поширені стереотипи про християнство;
4. Ознайомити студентів із ідентичністю Ісуса Христа, згідно з християнським вченням;

5. Представити автентичні тексти християнських мислителів сучасності на тему віри, молитви, спасіння тощо;
6. Розкрити богослужіння як специфічну мову Церкви, доступну для опанування;
7. Розкрити, як саме віра може висловлювати себе через богослужіння;
8. Ближче пізнати християнське Євангеліє через читання Святого Письма;
9. Наголосити на належному розумінні християнських моральних цінностей, засад і принципів;
10. Сприяти формуванню вміння розрізняти добро і зло, пізнавати людську гідність, передбачати загрози їй безпеки та застосовувати в професійній діяльності засади християнської моралі;
11. Пізнати біблійну віру на прикладі відомих старозавітних персонажів та сучасних святих;
12. Сформувати у студентів уявлення про виклики християнства у сучасному світі;
13. Подолати «релігійне невігластво» і поглибити свої знання про християнську Церкву [3].

Навчальними цілями напрямку «Світ і Я» є:

1. Розуміти, уявити сучасний світ, його ключові питання та виклики;
2. Розуміти і визнавати різноманіття світу;
3. Екосвідомість (екологія мови, екологія культури);
4. Приймати рішення і відповідальність [3].

Навчальними цілями напрямку «Люди і Я» є:

1. Розвивати когнітивні вміння/ навички;
2. Розвивати самоусвідомлення та емоційний інтелект;
3. Розвивати вміння управляти груповими динаміками та розвитком громад [3].

Симбіоз цих цілей пояснює, як і з яких сторін розробники програми підходять до всебічного формування студентів.

Універсальною для себе ціллю програма визначає розвиток вміння гнучко оперувати знаннями про Бога, Людей і Світ в контексті вирішення тих чи інших питань або проблем, з якими молода людина зіштовхується впродовж життя.

Процес проходження курсів відбувається наступним чином:

Студенти у 2-му, 3-му і 4-му семестрі можуть обирати в довільному порядку один із 3-х напрямів Світоглядного ядра для вивчення. Таким чином за 1,5 роки навчання вони проходить програму усіх трьох напрямів. Загальна кількість кредитів Світоглядного ядра - 3+18 кредитів, кожен напрям складає 6 кредитів.

В підсумку, кожен студент та студентка після 2 років навчання на бакалавраті проходить усі три напрямки програми, тобто 6 дисциплін. Курси дають перше, базове трактування тих навичок та компетенцій, які необхідні сучасному професіоналу. Світоглядне ядро утворює майданчик, де студенти різних академічних програм мають умови для якісної взаємодії в межах проектів, обмінюються досвідом а напрацьовують спільні, міждисциплінарні шляхи для подолання різних викликів, які постають в сучасному світі. Програма лише задає вектор зростання студента в перспективі, демонструє який спектр навичок в майбутньому він чи вона зможуть покращити або продовжити вивчати на старших курсах бакалаврату за допомогою дисциплін вільного вибору університету.

Програмою Світоглядного ядра університет великою мірою реалізує як навчальну, так і виховну функції. Через комплексний підхід, міждисциплінарність, утворення майданчику для «networking», командні завдання та суспільно-орієнтовані проекти програма допомагає сформувати

цілісність особистості, напрацювати навички для професійного росту та утвердити цінності, принципи для відповідального служіння згідно з місією університету.

1.3. Концептуалізація дослідження програми «Світоглядне ядро» УКУ як навчально-виховної системи з точки зору його студентів.

Дослідницьке запитання:

Якою мірою програма Світоглядного Ядра, запропонована адміністрацією УКУ, відповідає світоглядним та професійним запитам студентів?

Відповідь на це дослідницьке питання ми шукали, спираючись на теорію соціальної взаємодії, запропоновану Дж. С. Коулменом.

Американський соціолог Дж. С. Коулмен запропонував модель взаємодії, коли установки з макрорівня опускаються на індивідуальний рівень, проходять процес так би мовити «кристалізування» і переносяться знову на макрорівень. Цю модель також називають «човном Коулмена» [5].

В межах цього дослідницького проекту було обрано саме цю теоретичну рамку через кілька причин.

1. Нашою задачею є дослідити потенціал програми «Світоглядного ядра» УКУ як раз через розуміння взаємодії університету та студентів. Теорія Коулмена пояснює вертикальну взаємодію університету та студентів, як системи надання освітніх послуг, як інституції, що домінує над індивідом та встановлює певні правила та норми, а якими другі мають діяти. Однак, з іншої сторони, в рамках теорії ми також досліджуємо великою мірою і взаємодію горизонтального типу, в якій університет та студенти виступають рівноправними учасниками навчального процесу. Ця система взаємодії дає більше можливостей університету покращуватись, чути фідбек студентів, для других це можливість бути почутими та впливати на зміни.

2. Горизонтальний тип взаємодії закладу вищої освіти та студентів також має різну і функціональну основу. Однією з яких є раціональна вигода – обмін відгуками між суб'єктами навчального процесу для задовільнення власних потреб. Другою основною є рутинна передача інформації в рамках норм та правил – коли взаємодія зумовлена необхідністю. На прикладі УКУ – це є щосеместрове оцінювання програм «Світоглядного ядра» студентами університету. І третьою основою є ціннісна. Це саме той тип взаємодії, в якій учасники не очікують нічого одне від одного, а через спільне бажання і прагнення покращення та змін обмінюються досвідом та знаннями. В нашому контексті дослідження кожна з функціональних основ має своє місце та вплив на потенціал програми.

Гіпотези:

1. Передбачаємо, що програма «Світоглядне ядро» УКУ в цілому відповідає цілям у ціннісному зростанні, плеканні суспільної відповідальності, особистісному формуванню та опануванні мови сучасності у студентів УКУ;
2. Передбачаємо, що є пропозиції студентів УКУ, які не охоплені цілями програми «Світоглядне ядро» УКУ;
3. Передбачаємо, що програма «Світоглядне ядро» УКУ, є адаптованою до потреб студентів в умовах війни.

Основні параметри дослідницького проекту:

За своєю основною дослідницький проект є моніторинговим. Ціллю є провести збір даних учасників навчального процесу програми «Світоглядне ядро» УКУ, які вже пройшли її, та на основі аналізу цих даних оцінити потенціал програми та запропонувати ряд рекомендацій з оптимізації цієї академічної позиції.

Студенти в Українському католицькому університеті є паритетними учасниками навчально-виховного процесу. І попри те, що вертикальна схема передачі знань та інформації зберігає свою непохитність, все ж горизонтальний вимір взаємодії також великою мірою відіграє важливу роль у навчанні та формуванні студента. Адже через можливість обміну фідбеком університет отримує більше інформації корисної для покращення своєї діяльності та адаптації під сучасні запити студентів. Натомість для самих студентів такий тип взаємодії є сприятливим для певного самоствердження, відчуття *академічної почутості* та можливості впливати на якісні, глобальні зміни навчального процесу.

В цьому дослідженні вагому роль відіграють рефлексії-пропозиції студентів університету, адже вони як ніхто інший розуміються на контексті роботи програми, вони споживають інформацію в межах курсів та вже реалізують її на практиці. Пропозиції студентів відповідають вимогам сучасного світу, а отже є цінними для врахування в оцінці потенціалу програми та розробці для неї певних рекомендацій з покращення.

Для кращого розуміння відгуків студентів та сприятливого ділення та генерування дискусії було обрано методом збору інформації – фокус-групову дискусію. Цей метод більшою мірою адаптований до вільного висловлення, має перевагу генерування нових думок та ідей на перетині.

Висновки до Розділу 1.

В рамках розділу було розглянуто феномен католицького університету як закладу вищої освіти. В цьому напрямку було досліджено історію виникнення університету, джерела походження, перші країни, які установлювали вищу католицьку школу та межі патронату католицької церкви над закладами. Було визначено основні принципи, на яких ґрунтується католицька освіта. Для широкого аналізу теми було використано різноманітну літературу, однією із

яких була Апостольська конституція Папи Івана-Павла II про католицькі університети. Цей текст суттєво вплинув на те, аби чітко визначити специфічні межі католицької освіти і зрозуміти як співвідносяться в цих закладах просвітництво і релігійне життя.

Другим фокусом цього розділу виступав університет як такий і його залученість до виховання студентів. В цьому аспекті прослідковується дискусія навколо питання: чи повинен університет виховувати. Структура відповіді на це запитання мала в основі звернення до основних моделей освіти. Було проаналізовано три класичні освітні концепції: англійську, німецьку та французьку, які пізніше змінилися на ліберальну та утилітарну. Це було зроблено для того, аби краще зрозуміти як саме розвивалось просвітництво у вищих школах, як історичний та національний контексти впливають на формування освітніх методик і як ці моделі можуть змішуватися та застосовуватися в сучасному світі.

Також в розділі надана характеристика єдиному католицькому університету в Україні. Також проаналізовано програму «Світоглядного ядра», яку університет пропонує пройти кожному своєму студенту з метою формування світогляду, виховання цінностей та напрацювання професійних навичок. Програма містить три основні компоненти, цілі яких було взято до уваги при подальшій розробці проекту. І вагомим було дослідження базових 4 цілей самої програми, з якою потім працювали в межах дослідження.

Розділ 2. Методологічна основа дослідження програми «Світоглядне ядро» УКУ як навчально-виховної системи з точки зору його студентів.

2.1 Операціональна схема дослідження

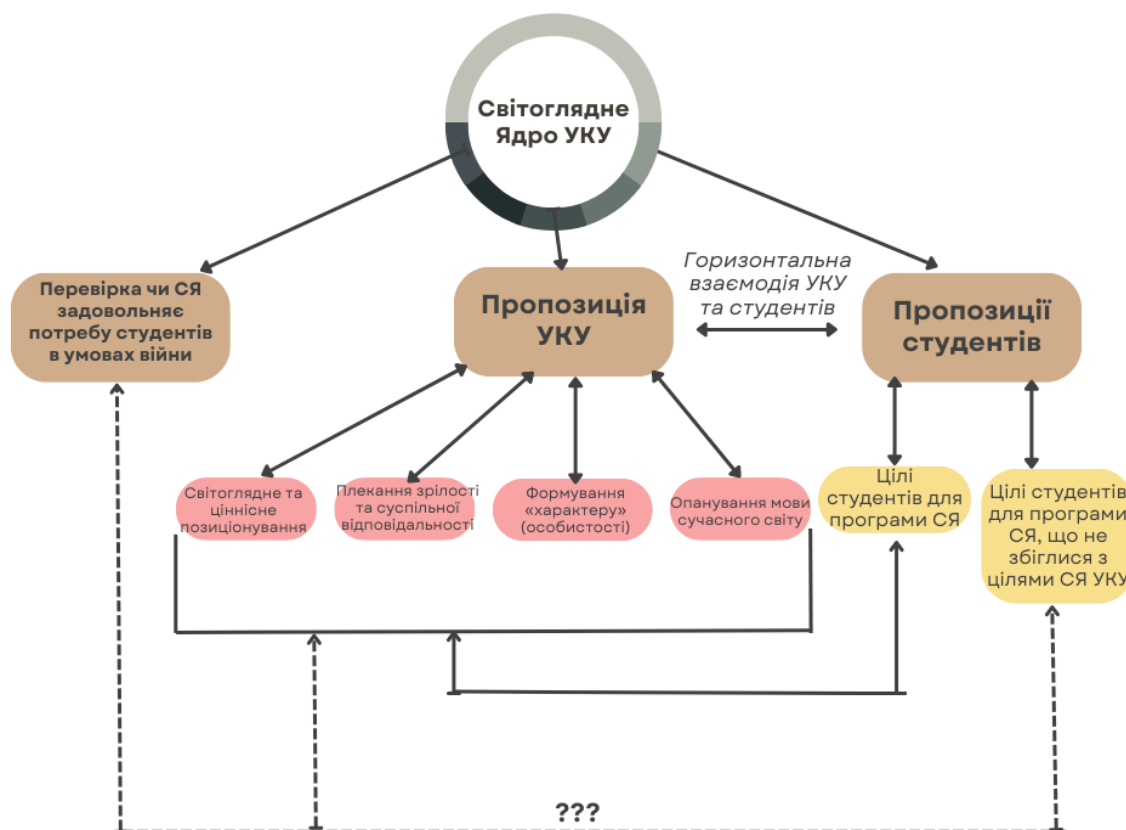


Рис. 1. Операціональна схема дослідження

Сконструйована схема дає повне розуміння процесів, які покривають задачі дослідження у вивченні потенціалу програми «Світоглядного ядра» через тестування цілей, запропонованих адміністрацією університету, та цілей-рефлексій щодо програми студентів УКУ. Відповідно до теоретичної рамки дослідження, теорії соціальної взаємодії Дж. С. Коулмена, ми сконструювали схему дослідження так, аби вповні продемонструвати горизонтальний тип взаємодії університету та студентів, взаємодію самих студентів між собою та

результативність цієї взаємодії. Схема має кілька рівнів взаємодій. Перший рівень висвітлює об'єкт дослідження – програму «Світоглядне ядро» УКУ.

Другий рівень операціональної схеми містить такі компоненти як:

- *Пропозиція УКУ* – ті цілі, які були запропоновані адміністрацією та розробниками програми в межах Українського католицького університету 3 роки назад;
- *Пропозиції студентів* – цілі, запропоновані студентами УКУ в межах проведення фокус-групової дискусії;
- *Перевірка чи СЯ задовольняє потребу студентів в умовах війни* – цей компонент відноситься до категорії «контрольних питань», яке було висвітлено модератором в кінці фокус-групової дискусії.

Третій рівень операціональної схеми містить наступні компоненти:

- 4 основні цілі програми СЯ, запропоновані адміністрацією – саме до комплексу цих цілей програми (*Світоглядне та ціннісне позиціонування; Плекання зрілості та суспільної відповідальності; Формування «характеру» (особистості); Опанування мови сучасного світу*) були протестовані пропозиції цілей студентів УКУ;
- Компонент «Пропозиції студентів» містить дві складові – ті цілі, які повністю або ж частково збіглися з цілями, запропонованими адміністрацією університету, та окремо цілі, що зовсім не збіглися. Такий поділ зумовлений форматом моніторингового дослідження, яке передбачає також напрацювання рекомендацій до покращення програми «Світоглядне ядро» УКУ. Рекомендації розроблялися як раз на основі тестування цілей, що зовсім не збіглися з тими цілями, що пропонує адміністрація УКУ.

На рівні операціональних взаємодій є співзалежність між компонентами «Пропозиція УКУ» та «Пропозиції студентів», що зумовлена теоретичним базисом горизонтального типу соціальної взаємодії, де відбувається вигідний взаємообмін між двома паритетними учасниками навчального процесу

(адміністрацією та студентами) заради покращення цього процесу для кожної зі сторін.

Взаємодія присутня і на рівні запропонованих студентами цілей, що збіглися повністю і частково, та цілей СЯ УКУ. Цей рівень репрезентує якою мірою на думку студентів програма покриває навчальні та виховні запити студентів.

Пунктиром зазначений рівень взаємодії відображає саме тестування, яке є потенційною основною для розробки рекомендації з оптимізації програми. Адже тестування відбувається між цілями СЯ УКУ та цілями, що повністю не збіглися. Також тестування відбувається між цілями СЯ УКУ та контрольним питанням, що стосується відповідності програми до умов війни.

Таким чином, операціональна схема охоплює усі необхідні компоненти дослідження, які необхідно втілити для валідних результатів.

2.2. Методи збору інформації та методи аналізу даних

Для збору інформації було обрано метод фокус-групової дискусії, який має суттєву перевагу серед інших методів проведення дослідження, адже це максимально наближені умови повсякденного спілкування людей. Це робить їх привабливими для учасників і сприяє їх природній поведінці під час групового обговорення. Для цього проекту було обрано цей метод через кілька переваг:

- У фокус-груповій дискусії на сприйняття питань впливає не тільки досвід і особиста рефлексія респондента, але і думка оточуючих, яка у свою чергу дозволяє створити нові цілі програми “Світоглядного ядра” УКУ та протестувати існуючі;

- В процесі фокус-групи утворюється простір для вільного виявлення емоцій, а це служить додатковим джерелом інформації про природні інтенції респондентів та додає щирості розмові та діленню.

Сама фокус-групова дискусія була сконструйована таким чином, аби спровокувати обговорення між учасниками, почути більше їхніх запитів щодо цілей програми. Дискусія була проведена в 5 етапів.

- Перший етап полягав у зборі даних учасників фокус-групової дискусії. Кожен учасник мав від 5 до 7 хвилин для написання на аркуші паперу від 3 до 5 цілей програми «Світоглядного ядра», як загальної програми з розвитку студента. Кілька учасників перевищили заданий ліміт часу на написання цілей, але це не ускладнило хід роботи, а лише поглибило його.
- Другим етапом була усна артикуляція записаних цілей учасниками дискусії. В часі поки кожен учасник називав свої цілі, модератор виписувала їх на дошку та за потреби самих учасників дискусії зеленим галочкам відзначала ті цілі, які повторювались кілька разів. Таким чином, наголошуючи, на їхній важливості для студентів.
- Третім етапом була демонстрація 4 базових цілей програми «Світоглядного ядра» УКУ, які були запропоновані розробниками 3 роки тому.
- Четвертим етапом було проведення спільного тестування кожної запропонованої цілі учасників до загальних цілей програми «Світоглядного ядра» УКУ. Кожну запропоновану ціль ранжували за критерієм сили відповідності до цілей програми УКУ: *цілі повністю збіглися – цілі частково збіглися – цілі зовсім не збіглися*.
- П'ятим етапом було генерування дискусії на предмет того, чи потрібно цілі, *які зовсім не збіглися* імплементувати в цілі програми «Світоглядного ядра» УКУ.
- В заключній частині модератор поставила контрольне питання учасникам про те, чому жоден з них не згадав про контекст війни та його вплив на цілі програми, що спровокувало кілька хвилин обговорення групою. Дане питання було запроваджено, як реакцію на контекст війни, в якій живуть і формуються студенти. Тож, важливим було уточнити в

ході дискусії місце війни в контексті навчання та виховання в університеті. Завершальним було прохання модератора кожного учасника дискусії назвати одне слово, яке характеризувало би цілі програми «Світоглядного ядра УКУ». Ці слова суттєво доповнили тло загальної характеристики програми.

Внутрішній процес дослідження тривав близько двох місяців. В його структуру входило три етапи: підготовчий, проведення фокус-групової дискусії, обробка даних. Розглянемо кожен з етапів окремо:

1. Підготовчий етап дослідження. Цей етап тривав близько місяця. В цей період формулювалась тема, досліджувалась проблематика питання, розроблявся гайд ФГД (див. Додаток 1). Після аналітичної роботи розпрацьовувались критерії до відбору учасників фокус-групової дискусії та готувався старт рекрутингу. Після цього тривав тижневий період рекрутингу та підбору учасників, узгодження часу та місця проведення. Учасниками фокус-групової дискусії стали представники кожного факультету Українського католицького університету, студенти 3-4 курсів, які вже пройшли основні етапи програми «Світоглядного ядра».

2. Проведення фокус-групової дискусії. Зустріч відбулась 2 травня 2023 року за участі 1 модератора, 2 помічники модератора та 8 учасників ФГД: представник програми «Соціологія», представник програми «Право», представник програми «Комп'ютерні науки», представниця програми «Історія», представниця програми «Культурологія», представниця програми «ІТ та бізнес-аналітика», представниця програми «Богослов'я», представниця програми «Психологія». Розмова тривала 1 годину 29 хвилин. Модератор чітко ставила запитання, тримала тонус та ритм розмови, слідувала за тематичною канвою, але також генерувала дискусію, провокувала до обговорення спірних моментів. Атмосфера під час фокус-групи була комфортною та

сприятливою до щирого та глибокого ділення учасників. Загалом модератор дотримувалась прописаного гайду, але в кінці розмови додала контрольне питання, яке властиво виникло під час обговорення і суттєво вплинуло на результативність висунутої попередньо гіпотези.

3. Обробка даних. Аналіз даних тривав близько двох тижнів. Окрім опрацювання аудіо-матеріалів, були проаналізовані також записи помічників модератора, написані від руки цілі учасників фокус-групової дискусії та записи, що були виведені на дошку безпосередньо під час самої дискусії.

Загалом дослідницький процес був структурованим, злагодженим та вкладався в закладені попередньо часові рамки.

Для аналізу даних ми використали загальний метод наукової дедукції та індукції. Фаза дедукції включала збір персональних артикуляцій студентів щодо призначення і структури СЯ як навчально-виховної системи. Наукова індукція включала два етапи узагальнень:

- а) узагальнення, генеровані самими студентами;
- б) узагальнення, здійснені автором дослідницького проекту.

Висновки до розділу 2.

В межах розділу було представлено основні компоненти методологічного процесу дослідження. Представлена та описана операціональна схема дослідження та усі рівні взаємодії в ній, відповідно до теоретичного обрамлення дослідження. Адже важливо візуально сконструювати рівні взаємодії та етапи тестування цілей. Так, наприклад, за допомогою пунктирної лінії було продемонстровано етап тестування цілей. Операціональна схема дає детальне розуміння процесу та логіки проведення моніторингового дослідження.

Представлено метод збору інформації – фокус-групову дискусію. Визначено переваги саме цього методу та його особливості для проведення даного проекту. Описано учасників дискусії, їхні програми навчання, адже в контексті дослідження це дозволяє в різноманітті і в повноті зрозуміти запити студентів різних програм.

В межах характеристики методу збору інформації також описано покроково процес підготовки, проведення фокус-групової дискусії та подальшого аналізу матеріалів, зібраних на ній. Описано процес та умови рекрутингу учасників ФГД.

Також окремо описані методи аналізу даних, якими стали методи наукової дедукції та індукції. В межах цих аналітичних інструментів ми змогли краще репрезентувати матеріали.

Розділ 3. “Світоглядне ядро” УКУ як навчально-виховна система у сприйнятті його студентами

3.1. Артикуляція цілей СЯ студентами як суб’єктами навчального процесу.

В межах першого етапу дискусії учасники ФГД мали на аркушах паперу за певний проміжок часу особисто написати цілі, які на їхню думку, має мати програма «Світоглядне ядро», як звичайна академічна програма (без прив’язки до контексту УКУ). На даному етапі учасники відчували дискомфорт та комунікували, що не можуть генерувати цілі, нівелюючи досвід пройдених курсів в межах програми УКУ. Тож, запропоновані цілі студентів базуються більшою мірою на рефлексії пройденого академічного досвіду в межах програми.

Після написання цілей студенти комунікували їх усно. Ті цілі, які повторювались – модераторка підкреслювала (*Див. Таблицю 1*). Таким чином, частіше вживаними стали цілі про:

- «розширення мислення через "креативне мислення", "критичне мислення", "вихід за межі"» - ця ціль була прокомунікована студентами як та, що стимулює до розвитку мислення, постійно акумулює нові рішення для подолання викликів, провокує до сміливості та нешаблонного продукування ідей та смислів.
- «етичні норми у суспільстві» - цю ціль артикулювали, як одну з найнеобхідніших для вивчення в межах програми, адже, спираючись на власний досвід, більшість студентів зазначили, що стикалися з грубістю, порушенням прав, корупцією та інше в повсякденні. На думку студентів, ця ціль мала би превентивно впливати на суспільні непорозуміння.
- «розвиток лідерських якостей» - ця ціль є важливою для студентів в контексті амбітних цілей з покращення країни. На їхню думку, акцент на цій цілі дає можливість навчитися правильно керувати відповідальністю та скеровувати свої дії на спільне благо.

- «диференціація наукових поглядів» - ця ціль репрезентує необхідність урізноманітнення ідеологічних та наукових траєкторій до вивчення тих чи інших питань.
- «знайомство всіх з усіма – networking» - цю ціль в підсумку учасники ФГД окреслили в якості вторинного продукту, який сам по собі виникає в підсумку активної взаємодії студентів в межах програми.

Узагальненою рисою усіх цілей, які повторились під час усних артикуляцій студентами, є те, що вони більшою мірою відповідають четвертій базовій цілі «Світоглядного ядра» УКУ – опануванню мови сучасного світу. Запропоновані цілі студентів відповідають на болючі питання сьогодення. Кожна сучасна людина намагається розвинути своє стратегічне бачення, вчиться мислити нестандартно та з креативом підходити до вирішення питань. Сучасна людина вміє встановлювати контакти, не боїться нових знайомств та виходу із зони комфорту.

Таблиця 1. Цілі програми «Світоглядне ядро», запропоновані студентами УКУ

Цілі програми «Світоглядне ядро», запропоновані студентами УКУ під час ФГД
<u>Розширення мислення через "креативне мислення", "критичне мислення", "вихід за межі".</u>
<u>Етичні норми у суспільстві.</u>
<u>Розвиток лідерських якостей.</u>
Сприйняття "іншого".
Стратегічне планування особистого життя. Особистий брендинг.
Огляд політичної системи.
Знайомство/навчання в провідних експертів.
Екскурс в доросле життя (як правильно вживати алкоголь, платити податки, як працюють державні установи).
Міждисциплінарність.

Цілі програми «Світоглядне ядро», запропоновані студентами УКУ під час ФГД
Навчитися думати.
Підготовка сильних громадян через світоглядне зміцнення.
Знайомство з іншими культурами та соціальними групами.
<u>Soft skills.</u>
Розвантажити основний розклад.
Нові сфери зацікавлення.
Спровокувати до відповідальності через вільний вибір.
Історія та етос університету.
<u>Диференціація наукових поглядів.</u>
Чіткі цілі курсів програми.
Набуття цінностей.
Запевнитися в правильності вибору власної програми навчання.
Аналітичне мислення.
Поглиблення знань з предмету наукового інтересу.
<u>Знайомство всіх з усіма – networking.</u>
Вивчення базових понять/наук: математика, філософія, етика...
Створити основу світогляду в певній ідеології.

Цей етап дискусії дав можливість згенерувати ціле тло цілей студентів, які вони пропонують для програми «Світоглядне ядро». Воно показало різноманіття і в той же час суголосність студентів в певних акцентах.

3.2. Репрезентація СЯ УКУ. Визначення рівня відповідності цілей СЯ УКУ очікуванням студентів.

Стратегією нашого дослідження було проаналізувати потенціал програми «Світоглядне ядро» УКУ, як навчально-виховної системи; як академічної пропозиції, яка вміщає в себе навчання і виховання студентів, формування цілісної особистості. Якісне дослідження показало свої результати, які представлені нижче.

Гіпотеза 1. Передбачаємо, що програма «Світоглядне ядро» УКУ в цілому відповідає цілям у ціннісному зростанні, плеканні суспільної відповідальності, особистісному формуванню та опануванні мови сучасності у студентів УКУ– підтвердилась.

Наступним етапом фокус-групової дискусії після артикуляції запропонованих цілей студентами УКУ, була презентація цілей саме програми «Світоглядне ядро» УКУ (Див. Рисунок 2). Загалом програма налічує велике розмаїття цілей, адже до кожного напрямку є свої окремі очікування, однак через те, що ми тестуємо узагальнено проект, ми обрала чотири базові і загальні цілі для всієї програми. Цей прийом з первинною пропозицією цілей для програми та потім артикуляцією її актуальних цілей було виконано для того, аби не мати впливу на рефлексії студентів. Після ознайомлення студентів з 4-ма базовими цілями програми університету, було продовжено подальшу роботу в напрямку тестування за силою збігів.



Рис. 2. Цілі програми «Світоглядне ядро» УКУ

Етап тестування став тлом підтвердження гіпотези про те, що програма «Світоглядне ядро УКУ» в цілому відповідає цілям у ціннісному зростанні, плеканні суспільної відповідальності, особистісному формуванню та опануванні мови сучасності у студентів УКУ. Це підтвердилося в тестуванні цілей, запропонованих студентами, та цілей, запропонованих адміністрацією університету.

Учасники ФГД тестували запропоновані цілі до цілей програми УКУ за трьома рівнями сили збігів: «збіглися повністю», «збіглися частково» та «не збіглися повністю».

Цілі, що «збіглися повністю» – це ті пропозиції цілей студентами, які на думку учасників дискусії, одноголосно та повністю збігаються із цілями СЯ УКУ.

При ранжуванні, учасники одразу і одноставно виділяли ці цілі в списку. На думку студентів, це переважно цілі – всеохопні та масштабні, можуть включати в себе багатовимірність компонентів. Так, наприклад, ціль про «розширення мислення» містить компоненти критичного мислення, дизайн-мислення, креативних підходів і тд. І суголосно відповідає загальним цінностям УКУ. Адже розширення мислення – це і є, наприклад, один з елементів опанування мови сучасного світу.

«Цілі, що збіглися частково» на думку студентів, це ті пропозиції дискусивного формату, які вже реалізуються в межах програми СЯ УКУ, але на думку деяких учасників ФГД, не до кінця вірно або в повні. Так, наприклад, ціль «Екскурс в доросле життя» була прокомунікована студентами, як та, що частково покривається за рахунок курсів з вивчення залежностей або з лайфхаків у налагодженні свого психічного здоров'я. Але студентам бракує більш *намацальних* курсів для реалізації цієї цілі. Таких, наприклад, як фінансова грамотність, поводження себе з корупцією та академічною недоброчесністю (бо в університеті комунікується, що так робити не треба, але відсутнє пояснення того, як цьому можна запобігти) і тд.

Але загалом, і цілі, що «збіглися повністю» і «частково» ми згрупували до позитивних відгуків, щодо збігів цілей, бо обидва виміри свідчать про результативність та актуальність програми СЯ УКУ.

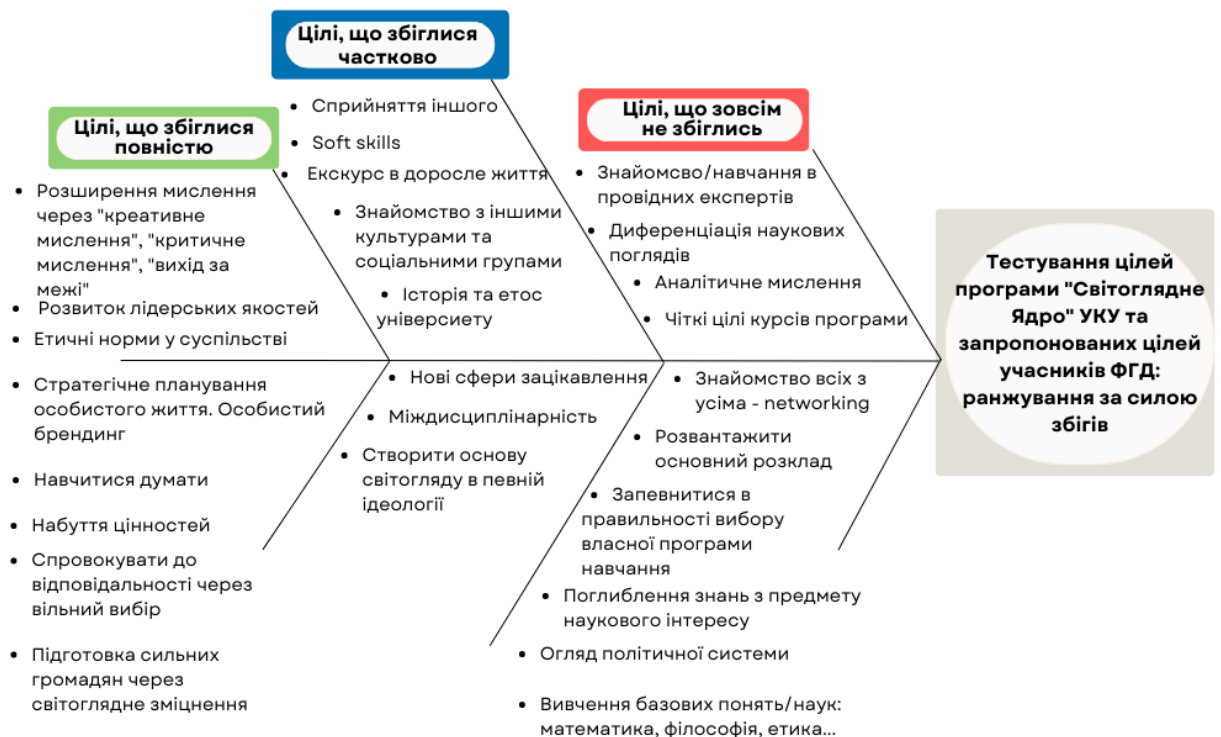


Рис. 3. Тестування цілей програми «Світоглядне ядро» УКУ та запропонованих цілей учасників ФГД: ранжування за силою збігів

Як бачимо, комірки з цілями «що збіглися повністю» та «збіглися частково» суттєво переважають, що може свідчити про те, що програма покриває цілі ціннісного зростання, плекання суспільної відповідальності, особистісного формування та опанування мови сучасності у студентів УКУ.

Зокрема самі студенти наголошували на великій співзвучності запропонованих ними цілей з тими, що пропонує університет в таких аспектах, як покращення «soft skills», вміння думати, в розвитку лідерських якостей і особливо в підготовці сильних громадян через світоглядне зміцнення.

«Ми визначили аж 26 цілей і якщо на перший погляд глянути – вони загально збігаються з цілями УКУ» - учасниця 1.

Однак, в цьому питанні важливо ще раз наголосити на тому, що ці цілі пропонували студенти 3-4 курсів, які вже пройшли цю програму. Вони певною

мірою свідомі власних цінностей та принципів, та у своїх судженнях опиралися як раз на досвід формування власного світогляду в межах програми. Тобто, вони ніколи раніше до цього не стикалися із артикульованими цілями СЯ УКУ, однак несвідомо використали їхню основу у власних пропозиціях. Це також може свідчити про те, що знання, які дає програма, імплементуються на практиці студентів.

Гіпотеза 2. Передбачаємо, що є пропозиції студентів УКУ, які не охоплені цілями програми «Світоглядне ядро» УКУ – підтвердилась.

В ході тестування цілей комірка з «цілями, що зовсім не збіглися» була утворена з 10 цілей, запропонованих студентами, що вже свідчить про те, що є запити молоді, які університетська програма «Світоглядне ядро» не покриває. Набір цих цілей репрезентує ті запити, які студенти, хотіли би реалізувати в межах навчальної програми. Це є пропозиції, які варто було би підсилити при формуванні нових напрямків або курсів програми. Проте, запропоновані цілі в цій комірці є радше вторинним продуктом, який варто підсилити, а не окремою ціллю. Так, наприклад «знайомство та навчання в провідних експертів» є радше інструментом поліпшення діяльності програми СЯ УКУ, яке підсилює ціль про плекання зрілої особистості, адже сила особистих прикладів завжди велика та впливова.

Наявність цілей, що «повністю не збіглися», не є свідченням відсутності потенціалу програми, адже як зазначили самі учасники ФГД – усі перелічені цілі, що не збіглися, в порівнянні з цілями УКУ є вторинним продуктом тих чи інших основних цілей, які вже наявні. Так, наприклад, ціль пов'язана із мережевістю зв'язків, відноситься до вторинного продукту, який може утворюватися і поза межами програми СЯ.

Важливим компонентом, на основі якого передбачено утворення низки рекомендацій УКУ з оптимізації програми «Світоглядне ядро», є тестування цілей, що повністю не збіглися. Шляхом голосування кожен учасник фокус-групової дискусії свідчив про те, які цілі зі списку варто імплементувати до вже наявних цілей програми УКУ. В результаті голосування 9 з 10 цілей студенти визначили, як ті, що не варто включати в загальний список цілей програми СЯ УКУ. На їхню думку, як вже згадувалось вище, це є додаткові, вторинні опції, які йдуть в комплекті з вже наявними цілями. Так, наприклад ціль про «огляд політичної системи» віднесли до такої, що має покриватися програмою СЯ УКУ в межах цілі про відповідність мові сучасності. Адже на думку студентів, саме розуміння дії політикуму робить їх свідомими громадянами, що розуміються на базових речах, які великою мірою впливають на їхнє життя.

Єдина ціль, яку студенти запропонували винести до обговорення з адміністрацією – це ціль про «певність в правильності вибору власної програми навчання». Ця пропозиція полягала в тому, що багато студентів вступають в університет без чіткого розуміння специфіки програм та професійних траєкторій, які вони обрали для себе. Програма «Світоглядне ядро» дає студентам можливість спробувати побути в контексті різних навчальних дисциплін – від богословського розуміння релігії до пізнання культурних феноменів. Саме на заняттях в межах таких курсів є вірогідність ще раз протестувати свій вибір, і за можливості, змінити його на той, який до вподоби.

Гіпотеза 3. Передбачаємо, що програма «Світоглядне ядро» УКУ, є адаптованою до потреб студентів в умовах війни – не підтвердилась.

Контрольним стало питання, що стосується контексту війни. 9 років студенти спостерігають війну. Останній рік повномасштабного вторгнення особливо

гостро сприймається кожним з них. Однак, в межах ФГД жоден з учасників не згадав про цілі, пов'язані з війною, стійкістю, культурною травмою, відбудовою і тд. На питання чому так є студенти майже одногласно прийшли до висновку про те, що цілями програми «Світоглядне ядро» є формування цілісної особистості, з чіткими цінностями та принципами, яка вже ніколи не допустить такого жахливого історичного контексту. Тобто їхня рефлексія полягала в тому, що питання війни не має бути ціллю, воно врегулюється тоді, коли українських лідерів з жагою якісних і професійних змін ставатиме все більше.

Також студенти свідчать і про втому та певну «мрійливість», коли говорять про цілі, майбутнє, потенціал.

«Треба враховувати нашу реакцію, як суспільства. Ми переповнені темами війни. Змінився вектор, бо багато хто втомився» - учасниця 2.

«Наша психіка є дуже гнучка, тому ми не задумуємось про буденність, коли думаємо про щось нове» - учасниця 3.

Тож, бачимо, що самі студенти не зацікавлені в тому, аби програма СЯ УКУ мала окрему ціль, яка б відповідала запиту часу. На їхню думку, кожна з наявних цілей тим чи іншим способом допоможе сформуванню такого способу мислення молодих людей, який буде відповідати запитам та викликам воєнних умов.

Висновки до розділу 3.

В даному розділі було проаналізовано зібрані дані в межах дослідницького проекту. Аналіз показав, що перша гіпотеза ствердилась, це у свою чергу засвідчує, що програма «Світоглядне ядро» УКУ великою мірою покриває запити студентів до ціннісного зростання, плекання культури толерантності,

програма дає можливість опанувати інструменти для можливості стратегічно підходити до планування життя та інше. Програма відповідає запиту студентів про формування ціннісних орієнтирів, м'яких навичок, корисних у професійній діяльності, сприяє розвитку критичного, аналітичного та креативного мислення.

Однак, попри це, аналіз показав, що між учасниками ФГД розвинулась дискусія на тему ідеологічного керунку курсів програми. Адже, спираючись на досвід пройденої програми, половина студентів вказали, що хотіли би потенційно підходити до вивчення тих чи інших феноменів з різних наукових та ідеологічних перспектив – це репрезентує запропонована ціль, що більшою мірою не збіглася про «диференціацію наукових поглядів».

Інша половина учасників ФГД стверджувала що програма «Світоглядне ядро» УКУ як раз і мусить виховувати та плекати цінності в одній ідеологічній рамці, а саме на засадах християнського віровчення, адже таким чином студенти отримують універсальне знання про світ.

Ця дискусія породила відповідь до гіпотези другої, яка також підтвердилась, про те, що є цілі, які не охоплені програмою СЯ УКУ. Зокрема згадана вище ціль. Також це цілі, що стосуються розвантаження графіку студентів або ж вивчення політичної системи. Однак, лише з 10 цілей, що повністю не збіглися, лише одна була запропонована до імплементації.

Третя гіпотеза за поданим аналізом не підтвердилась, адже загалом студентами не була прокомунікована потреба окремих спецкурсів або цілей, пов'язаних з воєнними умовами. На думку студентів, наявні цілі є досить адаптивні і гнучкі в цьому контексті, тому самі-по-собі закривають потребу в умовах воєнного часу.

Висновки

У результаті проведеного дослідження було проаналізовано історичний контекст формування вищої школи католицької освіти, виокремлено специфічні особливості таких університетів, відтворено дискусію щодо виховного залучення студентів.

В перш чергу, в роботі було виконано теоретичну інтерпретацію поняття «католицький університет» та виокремлення його окремої специфіки, що виділяє подібний заклад з-поміж інших. Католицькі університети є приватними, автономними навчальними закладами, що підпорядковуються католицькій церкві; мають на меті через науку та дослідження у різних сферах життя шукати істини Божої та нести просвітництво далі. Специфічними характеристиками таких закладів є прагнення міжкультурного та міжрелігійного діалогу, формування студентів як академічно, так і виховничо на моральних засадах католицької церкви та плекання атмосфери спільнотності, родинності. Також окремим аспектом підрозділу було звернення фокусу уваги на перше джерело формування католицької вищої школи, яким слугував Домініканський орден.

Другим фокусом першого розділу роботи було ведення певної текстової полеміки щодо раціональності у провадженні виховної функції в університеті. Для масштабнішого розуміння теми було проаналізовано три освітні класичні концепції: німецьку, французьку та британську. Їхній історичний контекст формування, методи викладання, що суттєво пояснюють співіснування навчально-виховних систем вже сучасного світу.

Виокремлено специфіку католицького університету, що знаходиться у Львові, та став майданчиком для реалізації програми, яка є об'єктом нашого дослідження. Також виділено основні характеристики програми «Світоглядне

ядро» УКУ, базові компоненти, такі як: *Бог і я, люди і я та світ і я*. Які у свою чергу покривають широкий спектр запитів сучасного світу до нових професіоналів.

Виділено також основні цілі програми, які в подальшому стали індикатором оцінки потенціалу програми «Світоглядне ядро» УКУ.

В другому розділі роботи було широко представлено та прописано операціональну схему дослідження, її основні складові, рівні та логіка взаємодії кожного елемента системи. Описано також метод збору інформації – фокус-групову дискусію, яка має значення в контексті моніторингового дослідження. Саме цей метод дає в комфортній і природній обстановці згенерувати дискусію, дослідити рефлексії студентів та напрацювати нові цілі для програми. ФГД відбувалося в кілька етапів, основними з яких були підготовчий, безпосередньо саме проведення ФГД та оформлення аналізу матеріалу.

Також в розділі другому коротко, але влучно описано і метод аналізу зібраної інформації, якими стали методи аналітичної індукції та дедукції.

Третій розділ дослідження був присвячений аналізу даних дослідження. Було виявлено, що програма СЯ УКУ покриває запити та цілі на формування ціннісних орієнтирів студентів, плекання суспільної відповідальності, вчить мови сучасного світу та формує особистісний стержень студентів. Це значною мірою виявило позитивний потенціал програми СЯ УКУ, як навчально-виховної системи, яка покриває потребу у професійному набутті компетенцій та виховує студентів в ціннісних рамках.

Було виявлено, що є певні цілі студентів, які програма не покриває. Це свідчить про те, що є актуальні запити студентів, які поки університет не врахував. Однак, проаналізувавши політику університету, бачимо, що заклад відкритий до якісних змін і готовий взаємодіяти зі студентами, як з

паритетними учасниками навчального процесу в контексті формування академічних програм.

Також ми з'ясували, що студенти вважають, що програма «Світоглядне ядро» УКУ не має бути цільово адаптована до умов війни, адже спрямована на виховання та навчання майбутнього. Тобто програма вже дає певні компетенції та ціннісні рамки, в яких гартуються свідомі громадяни, які зможуть очолити процес відбудови України, розуміючи основні виклики, і маючи на них добрі рішення.

Загалом, важливим підсумком є те, що за даними моніторингового дослідження, програм «Світоглядне ядро» УКУ має потенціал, як навчально-виховна система, адже відповідає значною мірою на запит від студентів. Спеціальних модифікацій програма не потребує, однак ми би пропонували одну рекомендацію.

Ми вивели, що програма потребує однієї рекомендації, що стосується цілі про певність у виборі програми. Студенти зазначили, що в межах СЯ УКУ або запевнились у правильності власного вибору, або ж змінили його. Так як програма СЯ УКУ позиціонує себе, як міждисциплінарна, вона може мати курс з кар'єрного орієнтування/ навиків професійної орієнтації/ розвитку розуміння сенсів вищої освіти. Таким чином, програма дасть можливість студентам в повній мірі досягнути на якій спеціальності вони вчаться, окреслити межі своїх прагнень, визначитись з професійними вподобаннями. Тобто, задача такого навчального курсу була би в тому, аби змінити мислення студентів на таке, яке передбачає, що вчитися можна все життя, спеціальності та професії можна змінювати. Пояснити, що вища освіта – це інструмент, який допомагає лише втілювати великі мрії, але точно не визначає ким студенти будуть в житті.

Отже, дослідження показало, що програма «Світоглядне ядро» УКУ має потенціал, як навчально-виховна система, адже здебільшого покриває запити студентів в професійному і виховному аспектах. Програма може бути також поширена і на ширший, загально-державний контекст, аби допомогти якомога більшій кількості студентів знаходити себе, формувати міцний ціннісний стержень та допомагати молодим людям ставати свідомими, принциповими та чесними громадянами своєї країни.

Список джерел і наукової літератури

1. Фонограма фокус-групової дискусії на тему: «Світоглядне ядро» УКУ як навчально-виховна система у сприйнятті його студентами» серед 8 студентів Українського католицького університету;
2. Фонограма інтерв'ю з Олею Матійчук, керівницею Академічного відділу УКУ;
3. Робочі концепції програми «Світоглядне ядро» Українського католицького університету: «Звіт комітету щодо перегляду Світоглядного ядра в Українському католицькому університеті»;
4. Робочі концепції програми «Світоглядне ядро» Українського католицького університету: промова Мирослава Мариновича «Запишіть її у своєму серці» від 2019 року;
5. Melding Sociology and Economics: James Coleman's Foundations of Social Theory. Robert H. Frank. *Journal of Economic Literature*, Vol. 30, No. 1 (Mar., 1992), pp. 147-170 (24 pages) <https://www.jstor.org/stable/2727881>
6. “День Католического Университета. Кард. Паролин: Воспитание Молодёжи Требует Усилий Всей Церковной Общины” // Radio Vatican. - 2016.
7. «Круглый стол» в редакции журнала [Текст] // Высшее образование в России. – 2012. – № 7. – С. 38-39.
8. Best universities in Europe [Електронний ресурс] // The student. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.timeshighereducation.com/student/best-universities/bestuniversities-europe>.
9. Instruction on the Affiliation of Institutes of Higher Studies [Електронний ресурс] // Office of the Congregation for Catholic Education. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://www.vatican.va/archive/cod-iuriscanonici/russian/codex-iuriscanonici_russian.pdf.
10. Mandonnet P. "Order of Preachers" Catholic Encyclopedia. – New York, 1913.
11. Verfassung der Stiftung Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt. // Stiftung Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt. – 2020.

12. Zahlen und Fakten zum kirchlichen Leben. // Evangelische Kirche in Deutschland. – 2019.
13. Апостольська конституція "Ex corde ecclesiae" папи Івана-Павла II про католицькі університети – Рим, 1990.
14. Бахрушин В. Місія університетів у світі: історія та сучасність. [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://education-ua.org/ua/articles/167-misiya-universitetiv-u-sviti-istoriyata-suchasnis>.
15. Катехизм Католицької церкви [Електронний ресурс]. – 2001. Режим доступу до ресурсу: <https://familychristianblog.files.wordpress.com/2017/03/kkc-v1-2-2.pdf>.
16. Кодекс канонического права – Москва: Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2007. – 624 с.
17. Крутых Е.В. Формирование субъектной позиции студентов в воспитательном процессе вуза // Проблемы психического здоровья молодежи в XXI веке: Сборник материалов Международной научнопрактической конференции. – Пенза: Приволжский Дом знаний, 2003. (35 сторінка)
18. Ньюмен Дж. Г. Идея университета. — Минск: БГУ, 2006. — 208 с.
19. о. Борис Гудзяк. Інавгураційне слово Ректора Українського Католицького Університету. Текст опублікований у виданні Ідентичність і місія Українського Католицького Університету. Доповіді, промови і дискусії інавгураційних урочистостей 25-29 червня 2002 року. Видавництво УКУ, 2003.
20. Ортега-и-Гассет Х. Миссия университета. — Мн.: БГУ, 2005. — 104 с.
21. Шнедельбах Г. Университет Гумбольдта // Логос. — 2002. — № 5 — 6 (35).
22. Світоглядне ядро - чому воно потрібне студентам - UCU. (n.d.). <https://ucu.edu.ua/en/news/shho-take-svitoglyadne-yadro-chomu-vono-potribne-studentu/dsc06579/>
23. Nunan, D. (1988). *The Learner-Centred Curriculum: A Study in Second Language Teaching* (Cambridge Applied Linguistics). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139524506
24. *The Hidden Curriculum in Higher Education*. United Kingdom, Routledge, 2001.

25. Веб сайт програми «Світоглядне ядро» УКУ: <https://ucu.edu.ua/svitoglyadne-yadro/>
26. Веб-сайт Оксфордського університету: <https://www.ox.ac.uk/>
27. Веб-сайт Українського католицького університету: <https://ucu.edu.ua/>

Додатки

Додаток № 1. Гайд для фокус-групової дискусії зі студентами УКУ на тему «Світоглядне ядро» УКУ як навчально-виховна система у сприйнятті його студентами»

Привітання/Вступ (3хв)

Вітаю вас на нашій фокус-групі. Перш за все, хочу подякувати вам за вашу присутність тут, що виділили свій час для нас. Давайте я представлюся, мене звати «ім'я» і я студент/ка програми «Соціологія» УКУ. В рамках написання дипломної роботи я проводжу дослідницьку фокус-групу і сьогодні з вами говоритимемо про світоглядне ядро університету як навчально-виховну систему, тобто, яким воно має бути, щоб краще відповідати запитам студентської молоді в Україні.

Перед тим як ми почнемо, мені потрібно отримати усну згоду від кожного з вас.

Чи погоджуєтесь ви на аудіозапис, на використання ваших узагальнених даних та тез, що прозвучать в межах цієї фокус-групи?

Правила фокус групової дискусії. Конфіденційність (2хв)

Будь ласка, не соромтеся висловлювати вільно свої думки. Тут немає правильних або не правильних відповідей – усі ваші думки важливі та цінні для нас. Прошу вас поважати думки одне одного та не перебивати. Нам дуже важливо щоб ви не говорили одночасно, щоб ми не втратили нічиєї думки. Аудіо запис, на які ви погодилися, буде використано лише з метою збереження та опрацювання інформації, яку ми сьогодні зберемо та не буде передано третім особам. Результати нашої дискусії буде презентовано в узагальненій та анонімізованій формі. Ваша особиста інформація не буде оприлюднена. Дискусія триватиме близько 90 хв. Будь ласка, вимкніть свої телефони, щоб вони не відволікали вас під час дискусії.

Етап 1. Збір даних

- Шановні учасники, прошу вас на листочках написати від 3 до 5 цілей, які мала би переслідувати така програма університету як “Світоглядне ядро”.

-

Етап 2. Опрацювання даних

- Тепер прошу кожного і кожну з вас артикулювати ті, цілі, які ви написали.

В часі поки учасники дослідження висловлюють записані ними цілі, виписати їх на дошку. Ті, які повторюються не дублювати, а умовною позначкою окреслювати їхній повтор.

Етап 3. Демонстрація цілей програми Світоглядного Ядра УКУ

- Дякую за ваші відповіді та напрацювання. Зараз я продемонструю кілька слайдів, на яких окреслені цілі програми Світоглядного ядра УКУ.

Етап 4. Порівняльний аналіз цілей програми Світоглядного Ядра УКУ та цілей, артикульованих учасниками ФГД

- Пропоную порівняти збіги та розбіжності цілей та визначити їхню силу. За допомогою шкали: збіглися більшою мірою/ частково збіглися/ зовсім не збіглися ми проранжуємо наші співвідношення цілей.

Етап 5. Генерування дискусії

- Шановні учасники, ми маємо дві категорії цілей - ті, які збіглись і ті, які є вашими, новаторським. Як ви вважаєте, чи є потреба імплементації новаторських цілей в загальну структуру програми Світоглядного ядра УКУ?

Заключна частина:

Ми говорили з вами про цілі програми, яку ви проходили протягом двох років, та порівнювали їх з тими, які є особисто важливими для вас. Чи є щось важливе, про що ми з вами не поговорили, однак про що було б варто сказати?

Подякувати учасникам, завершити ФГД.

Провести дебрифінг та записати свої перші враження від ФГД.

Додаток № 2. Написані пропозиції цілей програми «Світоглядне ядро» студентів УКУ в межах фокус-групової дискусії на тему: «Світоглядне ядро» УКУ як навчально-виховна система у сприйнятті його студентами».


I Цілі Світоглядного Ядра:

- 1) Формування / розвиток ціннісних якостей.
- 2) Розширення мислення: „висхід за межі“, „креативне мислення“, „критичне мислення“.
- 3) Сприйняття „лишого“.
- 4) Етичні норми у суспільстві.
- 5) Стратегічне планування свого особистого життя. Розвиток свого „Я“. Особистий бренд

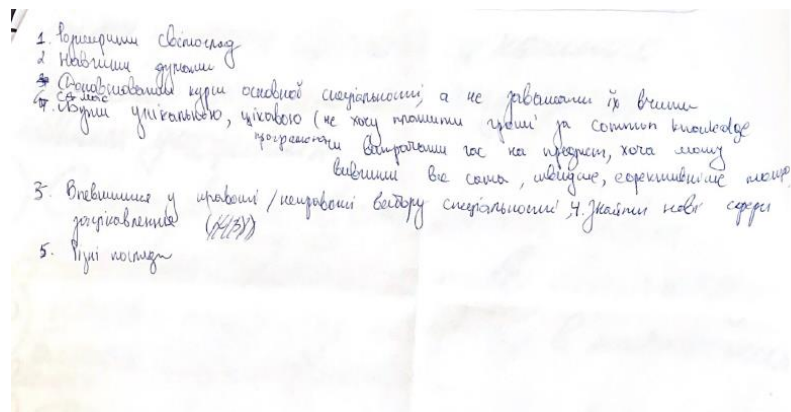
Рефлексії учасниці 1.

Цілі СЯ: (в Україні)

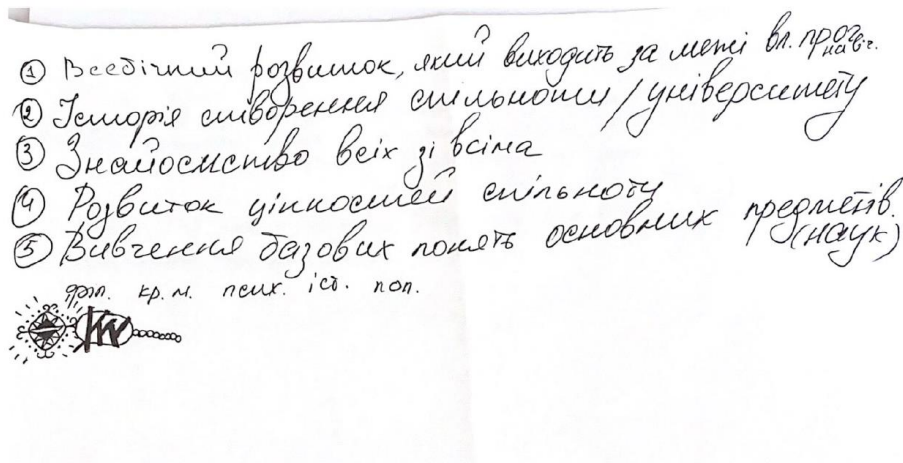
- 1) Розширити світогляд кожного окремого студента без використання певних дисциплін.
- 2) Сформувати в студента певне ціннісне ядро — осередок світогляду.
- 3) Дати студенту вихід до конкретних блоків. Відповідальність світих всвітньо
- 4) Формувати для майли сильних розвинутих учасників: розвинути
- 5) Розвинути світлі промени. розвинути



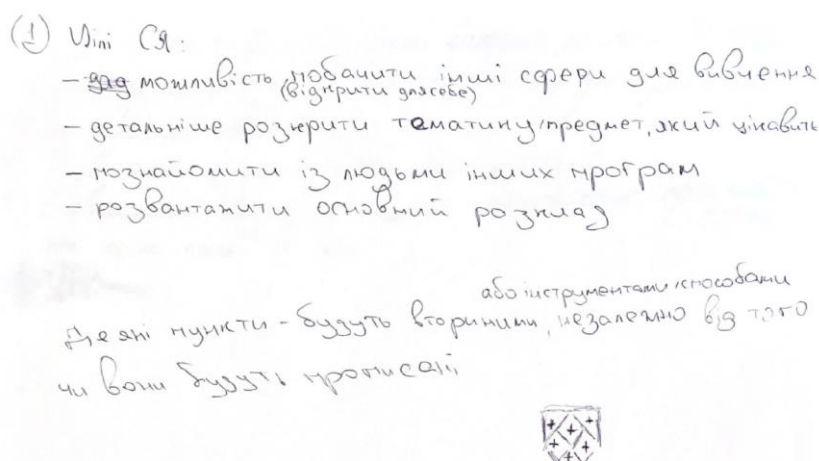
Рефлексії учасниці 2.



Рефлексії учасниці 3.



Рефлексії учасниці 4.



Рефлексії учасника 1.

- 1) ~~Експер~~ Розвиток м'яких навичок.
- 2) ~~Навч~~ осягу життя в совіємі, пропрацювання будовних речей, які не вчать в школі; як правильно висувати алкоголь, давати раду з пожатками, як працюють державні установи, тощо.
- 3) Знайомство зі специфікою інших культур та різних соціальних груп (люди з інвалідністю, емоційності, ~~травми літ...~~)
- 4) осягу політичної системи.

іст. іп. кн. ур.
 / псч / сов. / кін. / кр.

 фін. сов. фод. / іп. /

Рефлексії учасника 2.